

Handläggare
Kristina Björkegren Linder
Telefon: +46 8 508 33 890

Till
Utbildningsnämnden
2015-10-22

Skillnadernas Stockholm

Svar på remiss från kommunstyrelsen.

Förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Tony Mufic
Utbildningsdirektör

Inger Pripp
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat rapporten ”Skillnadernas Stockholm” till utbildningsnämnden. Rapporten ger en samlad bild av skillnader i livsvillkor i Stockholms stad och hur dessa har utvecklats över tid. Utbildningsnämnden ombeds beskriva de huvudsakliga utmaningarna för att stärka den sociala hållbarheten inom sitt verksamhetsområde.

Utmaningarna för att skapa en sammanhållen stad kräver en gemensam kraftsamling och ökad samverkan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samverkan med gymnasieavdelningen och avdelningen för ekonomi och styrning.

Bakgrund

Stockholm ska vara en sammanhållen stad. Inom ramen för detta inriktningsmål har kommissionen för ett hållbart Stockholm tillsatts med uppdraget att analysera skillnader i livsvillkor och att ta fram konkreta åtgärder för en jämlik och socialt hållbar stad.

Kommissionens första rapport ger en samlad bild av skillnader i livsvillkor i Stockholms stad och hur dessa har utvecklats över tid.

Skillnadernas Stockholm – Kommissionen för ett hållbart Stockholm, 2016

Att Stockholm ska vara en sammanhållen stad utgör ett av fyra inriktningsmål för stadens verksamheter fram till år 2018. Som ett led i förverkligandet av denna ambition har staden tillsatt en kommission för ett socialt hållbart Stockholm. Kommissionens arbete ska ha en stark förankring i stadens verksamheter och kontinuerligt ge förslag på åtgärder för att snabbt kunna gå från idé till förverkligande. När nu kommissionens första rapport presenteras ombeds remissinstanserna att behandla delrapporten Skillnadernas Stockholm med utgångspunkt i frågeställningarna:

- Hur ser nämnden/bolagsstyrelsen på sina egna verksamhetsområden i arbetet med att motverka ojämlika livsvillkor och verka för stärkt social hållbarhet i Stockholms stad?
- Vilka huvudsakliga utmaningar för att bidra till stärkt social hållbarhet i Stockholms stad ser nämnden/bolagsstyrelsen inom sina verksamhetsområden?
- Vilka ytterligare utmaningar, utöver de som framgår i rapporten, kan nämnden/bolagsstyrelsen identifiera utifrån sina egna verksamhetsområden?

Förvaltningens synpunkter

En väl fungerande och likvärdig skola som förmår förbereda unga för ett rikt liv är en grundpelare för de flesta samhällen. Att unga kan tillgodogöra sig en god utbildning och ges goda levnadsförhållanden med social och ekonomisk trygghet påverkar på ett avgörande sätt möjligheterna att förverkliga livschanser under vuxenlivet. Skolan har ett uppdrag att verka kompensatoriskt för att alla elever ska nå sin potential och samtidigt utgöra en motvikt mot sociala skillnader. Alla skolor ska erbjuda en utbildning av hög kvalitet oavsett elevernas socioekonomiska förutsättningar.

Kommissionen för ett hållbart Stockholm konstaterar i sin rapport att stadens skolor inte lyckats med att utjämna eller kompensera för elevernas socioekonomiska förutsättningar. Bakgrunden har betydelse för skolresultaten. Det kan konstateras att skillnaderna mellan skolornas resultat är stora, i Stockholm som i resten av landet.

I Skolinspektionens studie över resursfördelningen till skolan konstateras att majoriteten av landets kommuner använder sig av någon form av socioekonomisk fördelningsmodell. Stockholm har

haft en modell för fördelning till skolor utifrån socioekonomiskt index under flera års tid. Samtidigt kan konstateras att den kompensatoriska resurstilldelningen inte har motverkat ett ökat genomslag av familjebakgrundens betydelse för elevresultaten. Det finns två grupper av elever som har sämre förutsättningar än övriga att klara av grundskolan; elever som invandrat efter grundskolestarten och elever vars föräldrar saknar gymnasieutbildning.

Sverige är det land i OECD där elevernas skolresultat har fallit mest under de senaste tio åren. Experterna pekar ut ojämlikheten inom utbildningssystemet som den viktigaste orsaken till nedgången. Den ökade ojämlikheten förklaras med konsekvenser av skolval, bostadssegregation och skolreformer. Skolvals- och friskolereformerna medför ett vidgat gap mellan skolornas resultat och ökande sortering av elever. Skolmarknaden i sig kan alltså innebära en resursfördelning som står i konflikt med skolans kompensatoriska uppdrag. Även utan skolval kommer skolan att bli mer segregerad i och med att närhetsprincipen gör att sammansättningen av elever styrs av hur segregerat boendet är.

I en studie av elevers pendlingsmönster i Stockholms stad 2006 och 2012 kopplas skolpendlingsavstånd till elevernas bakgrund och egenskaper i bostadsområdet. Studien visar att invandrade elever och elever i hushåll med försörjningsstöd har kortare avstånd till skolan och i lägre utsträckning gör ett aktivt skolval. Elever vars föräldrar är högtbildade har längre skolväg och gör oftare ett aktivt val. Studien visar också att boendesegregation har betydelse för skolvalet; elever som redan bor i områden med en högre andel högtbildade var inte lika benägna att göra aktiva skolval. Oavsett om eleverna sorteras efter synliga eller dolda egenskaper får det konsekvenser för likvärdigheten.

Betydelsen av vilken skola en elev går i har också ökat menar forskningen. En elevs förväntade resultat tenderar att vara högre i en skola där andelen elever med högtbildade föräldrar är högre och där andelen utlandsfödda elever är lägre, oavsett om eleven själv har utländsk bakgrund eller inte. Skolverket konstaterar att gå i en skola med många kamrater med föräldrar som har eftergymnasial utbildning ger en större positiv effekt på skolresultaten idag än i slutet av 90-talet.

Ett intressant forskningsfält om resultatskillnaderna mellan skolor rör variabler som inte är direkt synliga i statistiken, att skolorna bli mer och mer segregerade utifrån egenskaper som inte visar sig i den

vanliga statistiken, till exempel att mer studiemotiverade elever (oavsett socioekonomisk bakgrund) i större utsträckning tenderar att utnyttja det fria skolvalet och söka sig till skolor där det finns andra studiemotiverade elever. På så sätt blir eleverna mer sorterade efter resultat och dolda egenskaper än efter konventionella mått på socioekonomisk bakgrund.

De huvudsakliga utmaningarna för att bidra till en stärkt social hållbarhet som har bäring på skolan ligger till stor del i områden som skolan inte kan påverka eller där det krävs gemensamma insatser och samverkan. Bostadssegregation, fritt skolval, låg utbildningsnivå hos föräldrar, trångboddhet och många sent anlända elever är exempel på förhållanden där skolans kompensatoriska uppdrag inte når fram.

I förvaltningen och skolorna finns hög medvetenhet om ökad resultatspridning och minskad likvärdighet och det genomförs en rad åtgärder för att bidra till ett hållbart Stockholm. Förutom de ekonomiskt riktade insatserna i form av socioekonomiskt tilläggsanslag prioriteras de skolor som har särskilda utmaningar och störst behov av olika satsningar; pedagogiska såväl som organisatoriska. Allt från läxläsning och helgskola till stora utvecklingsinsatser som kraftsamling kring fokusskolor, PRIO Stockholm, Start Stockholm för sent anlända eller akademier i samverkan med näringslivet och högskolan.

Utbildningsnämnden och skolan är centrala aktörer i arbetet för att skapa en sammanhållen stad men arbetet måste ske i samverkan med andra förvaltningar och bolag likväl som med civilsamhället, forskningen och näringslivet. Civilsamhället är en viktig kugge i arbetet mot segregationen i staden. Utmaningarna för att skapa en sammanhållen stad kräver en gemensam kraftsamling och ökad samverkan.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen och att beslutet justeras omedelbart.

Bilaga

”Skillnadernas Stockholm” – Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, 2015